

Гротеск ~ А Готика Епічний

від Дж. Е. Грейвена

Розділ VII

~Свіже нічне повітря лежало тихо, окрім затихлого крику далекої сови. Зірки освітлювало тьмяну територію абатства, а слабке мерехтіння кількох олійних ламп світилося з двох поверхів вікон гуртожитків. На іншому кінці внутрішнього двору також світився ряд вітражів, але яскраво — собор ожив.

У блискучій церкві, високо вгорі, склепінчасту стелю прикрашала вигадлива фреска, забруднена сажею. Розпис займав майже всі верхні приміщення собору. Під нею два ряди масивних кам'яних колон вишикувалися біля зовнішніх стін і простягалися вздовж усієї довжини головного крила. Разом вони підтримували контрфорси, що здіймалися в небо і зникали у стелі. Однакова міцна конструкція існувала в усіх чотирьох крилах собору, а там, де крила з'єднувалися — у спільному відкритому просторі — стояв піднятий вівтар з капюшоном. Звисаючі гобелени та драпірування прикрашали різьблений дерев'яний балдахін вівтаря, а священний центральний елемент стояв на суцільній кам'яній плиті, що розташовувалася посередині підлоги. По обидва боки вівтарної плити лежали товсті шкіряні трости, прив'язані до замкнених залізних петель, що стирчали з кам'яного фундаменту.

Кардинал Блази стояв перед піднятим вівтарем, а пара високих підлогових канделябрів кидала мерехтливе світло на його плечі. Заглиблений у текст стопки крихких сторінок, які він тепер перегортав, він бурмотів собі під ніс. Його очі наповнювалися сльозами.

над латинськими уривками перекладів Нарамсіна, з якими він згодом втік з архівів апокрифів . Поруч ченці Клодій і Гревіль тихо чекали наказу. Окрім них трьох та ченця Грате, який займався прив'язуванням останньої з кількох довгих шкіряних мотузок до восьми металевих кілець вівтарної плити, собор стояв порожнім.

Нарешті брат Грейт підійшов до Блази. «Труси надійно закріплені, абате; від найдовшого до найкоротшого — ззовні до внутрішнього».

Блази на мить відірвав погляд від потертих сторінок. «Що це означає?»

Гревіль виступив уперед, намагаючись пояснити слова Грейта. «По обидва боки кам'яної основи вівтаря є чотири гачки. До кожного з них потрібно прикріпити мотузку. Усі мотузки мають бути...»

Клодій зітхнув; він перебив Гревіля та дав Блазі більш лаконічне пояснення: «Вівтарна плита спирається на два перекриття. Якщо плиту не відтягнути рівномірно, вона зачепиться».

Блази підняв брову, але не відвів погляду від своїх паперів. «А якщо це таки підхопиться?»

Клодій відповів: «Ну, якщо воно зачепиться, тоді триси потрібно переставити у протилежному порядку — від найкоротшого до найдовшого, схрестивши їхні вільні кінці з іншого боку вівтаря. Потім плиту потрібно повністю закрити, перш ніж перевернути триси знову та його повторне відкриття».

«Це складно? Залучено?»

Клодій знизав плечима. «Просто довго — у той момент, коли потрібно закрити та знову відкрити шахту на підлозі».

Блази повідомив йому: «Тоді я доручаю тобі простежити за тим, щоб плита «не чіпає». Клодій заціпенів, коли Блази продовжив: «І, звісно, я притягну вас обох до відповідальності за будь-яку помилку».

У Клодія відвисла щелепа, і він глянув на Гревіля, який насупився на ледь помітну посмішку Грейта. Він здригнувся, перш ніж прокашлятися. — Якщо дозволите, Ваша Еміненції, ми не можемо гарантувати, що плита не зламається.

Блази повільно опустил сторінки та повернувся до нього, примружившись. І Клодій, і Гревіль побачили під сталевим чолом кардинала те, що здавалося дуже холодним, вимитим і ршучим поглядом самого Диявола. Слепе око Блази пронизало їх, ніби хотів побачити їх усі одночасно.

Клодій поспішно відвів погляд і, дивлячись у бік вівтаря, продовжував благати Блазія: «Вівтар ніколи не пересували. Нам відомий лише спосіб... переглядаючи стародавні записи абатства. Припускати, що нам це вдасться... Блазі перебив його; його слова звучали з дедалі більшим нетерпінням: «Ти зараз переді мною, а не в гуртожитку, бо користуєшся моєю прихильністю. Ви ж обидва бажаєте бути новими наглядачами катакомб, так?»

«О, справді!» — вигукнув Гревіль. — «І ми смиренно служимо вам».

Клодій глянув на Гревіля, перш ніж відповісти: «Так; однак, якщо вам буде до вподоби, ваш

Ваша Еміненція...

«Тоді ти простежиш, щоб плита не зачепилася, так!» — гавкнув Блазі.

Клодій зітхнув, але погодився. «Ми так і зробимо, Ваша Еміненції».

Раптом зовнішні подвійні двері крила молільні розчинилися, коли капітан Борн повів дві колони своїх найсильніших солдатів до церкви — і центральним проходом, що розділені довгими рядами терасованих сидінь. Барабанний стукіт сотні маршируючих чобіт гримів ораторієм собору. Нарешті капітан крикнув їм зупинитися, і солдати завмерли на своїх позиціях. І коли його голос рознісся луною крізь величезні церковні крила, над собором запала нова тиша.

Кардинал Блазі та троє абатських ченців спостерігали за наближенням капітана Борна. Капітан зупинився перед ними, почував щоку та сперся руками на стегна. Він оглянув собор зеленими, пильними очима, здебільшого оглядаючи вівтар із прикріпленими до нього мотузками. Потім він обмінявся поглядами з кожним із ченців, перш ніж повернутися до Блазі. «Почнемо?»

Блазі знову звернув увагу на сторінки Нарамсіна і відповів: «Скоро, капітане. Однак є кілька доречних і досить важливих деталей щодо вівтаря. Брат Клодій зараз повідомить вас про них».

Клодій почув його сигнал і вийшов уперед. «Ах, так, капітане», — сказав він.

Чернець пояснив Борну важливість рівномірного натягування вівтарної плити, щоб вона не зафіксується на місці. Разом вони ходили навколо вівтаря майже три хвилини, поки Клодій повідомляв Борну, що від нього вимагається. Чернець продовжив: «Таким чином, розташування ваших людей має першочергове значення, оскільки вони будуть протистояти простору, як тільки ми почнемо». Борн подивився на вісім довгих тросів, що лежали на підлозі, чітко укладені «ластівчин хвіст», що тягнулися назовні від плити. «Як ви тепер знаєте, — додав Клодій, — завдання переміщення вівтаря дещо складне — справді, більше, ніж можна було б зрозуміти з простої зовнішності. Тим не менш, мені потрібно дев'яносто вісім ваших людей — не більше і не менше. А тепер, скільки у вас їх є?»

Ви готові?

«Досить», — заявив Борн.

— Справді. — Клодій насупився і високо підняв підборіддя. — Зрозуміло. — Він пильно розглядав спотворюючий шрам на щоці Борна.

Борн нахилився вперед і прошепотів: «Обережно зі своїм праведним оком, ченцю, щоб не змусити мене рятувати обличчя перед моїми людьми». Клодій глянув через плече Борна на виявляє дві непохитні колони Королівської гвардії, що дивляться на нього.

— Ну що ж, — чернець пихнув і відвернувся, зневірившись. — Може, нам організувати... ваших людей?

«Розташуйте їх, як вважаєте за потрібне, священику», — сказав капітан Борн, вказуючи на своїх солдатів повільним помахом простягнутої руки.

Клодій подивився на кардинала Блазі, який схвалив його лише кивком.

Отже, Клодій зайнявся тим, що розташував вісім рядів воїнів на шкіряних мотузках. Загалом сорок чоловіків закріпили два крайні троси, двадцять чотири — наступну крайню пару, двадцять — наступну внутрішню, а чотирнадцять — самі внутрішні троси. Борн поставив останніх своїх людей — тих, кому не було призначено позиції, на троси — зовні собору, щоб охороняти кожен з його трьох входів. Усі були на своїх позиціях; усі були готові. І в тиші, що настала в церкві, Клодій ступив за вісім рядів солдатів, оглядаючи вирівнювання кожного ряду відносно положення вівтаря. Нарешті він відійшов, подивився на ченця

Грейт здалеку й кивнув. Грейт прошепотів щось кардиналу Блазі, який підвів погляд від своїх паперів і жестом руки подав Борну знак. У відповідь Борн повернувся до своїх людей і прорепетував команди, обходячи їхні ряди. «Кожен чоловік «Тягнення! Кожен ряд піднімається як один! Усі ряди тримають темп разом — тягнення на три рахунки; відпочинок на три рахунки!» Він зупинився позаду них і склав руки на поперек. «На мою команду!» Натягнуті мотузки натягнулися. «Піднімайте!»

Дев'яносто вісім солдатів напружилися. Вісім тросів закрипили. Однак вівтар тримався на своїй священній землі. Блазі похмуро глянув на Клодія. Гревіль здригнувся.

«Тримай!» Знову солдати відкинулися на мотузки, коли скрегіт шести тонн скелі, що сповзала, пролунав підлогою собору.

«Гей!» — і ще кілька дюймів.

«Кинь!» — і ще більше.

«Кинь!» — і далі.

«Підніміть!»

Налаштований і, немов корабельний барабанщик над гребцями, що здригалися, Борн тримав свій ритм. Його солдати були хором шипіння та стогону. І з кожним новим криком Борна... плита поступила більшою частиною брудної підлоги. На протилежному боці вівтаря від Борна Блазі побачив, як поступово з'являється прямокутний отвір, з якого виходила десятиліттями накопичена пліснява. Нарешті, коли глибока яма повністю оголилася, пролунав гучний удар **через церкву.**

«Готово», — повідомив Клодій Блазі, — «Плита далі не просувається». Блазі жестом вказав Борну, ступаючи до відкритої ями.

«Відпустіть!» — крикнув Борн. Солдати скинули мотузки; піт блищав на виснажених руках; кілька чоловіків упали на підлогу, інші ж зігнулися, важко задихаючись. Однак, більшість чоловіків стояли високо, з закинутими головами та роззявленими ротами, хрипячи, дивлячись на стелю з намальованими ангелами.

Ченці, Грейт і Гревіль, виставили по брудному зовнішньому краю ями кілька високих підлогових канделябрів. Блазі оглянув освітлену западину. Яма мала глибину дванадцять футів і довжину шістнадцять на дванадцять футів. Усі чотири її стіни були вкриті чорною смолою, яка нагадувала тонку плівку вугільного попелу, що осідала на внутрішній поверхні...

добре використаний димохід вогнища. Однак, навіть під брудом, Блазі помітив подібну рису, вигравірувану посередині кожної стіни: гравюри хрестів, кожен з яких мав три концентричні кола, що оточували його серцевину. Однак те, що полонило його — те, що прискорило його серце та дихання настільки, що він майже знепритомнів, — це те, що виділялося на тлі видимо обвугленої ями.

Чорний і блискучий прямокутний камінь з чітко окресленими краями та гострими кутами піднімався з центральної частини порожнини. Склія боки каменю відбивалися у світлі вогню-канделябра — камінь виглядав як стоячий блок високополірованого оніксу, сім футів заввишки, п'ять футів завширшки та три фути завглибшки. Однак, в іншому суцільний, моноліт мав єдиний, бездоганний, нічим не загороджений, двофутувий отвір, який розтинав серцевину найширшої грані каменю. Повністю, ряд за рядом гравірованих... геометричні написи покривали його зовнішні поверхні, включаючи навіть вигнуту внутрішню частину його зяючого отвору.

У своїй уяві Блазі розглядав подібності апокрифічних малюнків до справжній артефакт, який тепер стояв перед ним. Захоплений, він ходив навколо ями, і в його єдиному робочому оці блищав блиск. Його погляд був порожнім — можливо, навіть для того, щоб показати вираз поступового прозріння приголомшливої істини, яка розвіяла всі сумніви чи невіру в те, що Пекло справді існує, а його високі кам'яні двері стоять перед ним.

Здалеку капітан Борн гукнув до Блазі: «А що ще слід зробити?»

«Ах, так. Ми це зробимо», — пробурмотів кардинал, ніби загіпнотизований образом Ворітного каменя, поки спогади про його померлих братів захоплювали його думки, пришвидшували його серце та викликали в ньому сильну огиду до короля Англії Едуарда. І в ту мить спогадів і гіркоти він згадав невгамовний голос духу Жана Жака Блазі, який казав йому: «Вони приховують таємниці, зброю, яка має знищити англійського короля. Ти мусиш взяти цю зброю під контроль, Франсуа. Ти мусиш використати її проти нього».

«Ну?» — запитав Борн із дедалі більшим нетерпінням.

Блазі порушив своє захоплення та гаркнув накази: «Фраєре Грейт, як тільки я зайду всередину, мені знадобиться достатньо світла, щоб бачити. І ви будете супроводжувати мене». Він повернувся до Борна: «Мені потрібен трос і кілька ваших людей, щоб спустити мене за борт». Ченці та солдати були зайняті роботою.

Невдовзі Клодій і Гревіль збралися поруч із Блазі, який тепер стояв, дивлячись на Сторінки Нарамсіна. Кардинал повернувся і звернувся до Клодія, перш ніж довірити йому стопку паперів: «Ви знаєте важливість цих пергаментів. Тепер будьте обережні з ними; вони делікатні. І НЕ кидайте їх, бо я їх точно розклав».

«Справді, Ваша Еміненції», — Клодій забрав їх у нього. Його голодні очі закотилися по тендітних сторінках, вражений тим, що тримає в руках цей стародавній текст.

Блазі додав з настановою: «Передаси їх мені, коли я їх покличу».

Борн йшов поруч із солдатом, який тягнув трос до ями. Троє солдатів йшли за ним. На краю ями солдати спустили трос через борт і допоміг опустити Блазі під підлогу. Позаду них брат Грейт поспішив уперед із маленьким канделябром із семи полум'я. Зупинившись, його сандалія ковзнула по бруді, що вистилав яму, і він мало не впав у яму. Він стояв там, тримаючи світло і звисаючи з краю, а кулак Борна міцно стиснутий у спині його мантиї. Капітан смикнув його в безпечне місце і прошипів через плече: «Для жвавого священика ти таки насміхаєшся зі смерті».

У ямі Блазі поставив свої сандали на підлогу та відпустив мотузку. Кардинал витер плями на передній частині свого плаща, але впертий кіптява залишалася. Він оглянув темне оточення, перш ніж гукнути знизу: «Ченцю Грейту! Принесіть смолоскип!» Солдати допомогли опустити брата Грейта в яму. Блазі підійшов ближче до стіни і, простягнувши руку вгору, помахав Клодію. «Мої пергаменти; віддайте їх мені».

Клодій порівняв брудну підлогу зі своїм чистим вбранням. Натомість він передав стопку паперів Гревілью. «Віддай їх йому». Гревільль пильно глянув на Клодія й взяв папери. Гревільль ліг ниць на груди, на край брудної ями, і передав сторінки Блазі. Взявши їх, Блазі гукнув до Клодія: «Ти хочеш наглядати за катакомбами абатства; проте вони такі ж брудні, як і ця яма. Можливо, я перегляну твоє призначення туди». Клодій лише стиснув губи й подивився в інший бік.

Опинившись у отворі, брат Грейт підняв руку та взяв канделябр у одного з солдатів, здригнувшись, коли намистини гарячого воску покотилися по внутрішній стороні його передпліччя. «Принеси світло», — гукнув Блазі до Грейта, наближаючись до Ворітного каменя.

Коли чернець освітлював поліровану поверхню Надбрамного каменя, кардинал оглядав його численні ряди чітких, але нерозбірливих гравюр, які не були ні французького, ні латинського походження, проте загалом були розташовані плавно, як письмова мова, невідома навіть найграмотнішим вченим того часу. Примітно, що гравюри були не ієрогліфічними зображеннями, а радше геометричними фігурами, які кардинал Блазі згодом розпізнав із колекцій текстів, колись захованих в архіві апокрифів. Блазі жестом наказав Грейту залишатися на місці. Кардинал відійшов далі. Від поверхні Ворітного каменя та зосередився перед гравюваннями. Прямо в його погляду потік символів ніби утворював візерунок — ряди кіл та ліній, що могли натякати на порядок написів, що вимагали негайної їхньої вимови. Однак, як і багато разів, коли Блазі вивчав однакові символи в апокрифічних книгах, навіть до такої міри, що йому було важко вимовити їхнє очевидне звучання, все, що впливало на поверхню, це повторюване розчарування, що він не міг цього зробити. Він опустив погляд.

до сторінок у руці, дивуючись методу, за допомогою якого звичайний абатський клірик на ім'я Нарамсін успішно переклав такі загадкові написи латиною.

Папери Блазі тріпотили, а полум'я Грейта замерехтіло на прохолодному вітерці, який раптово розлився по їхніх сандалях. Разом вони глянули вгору й помітили, що Клодіус, Гревіль і Борн дивляться на них згори донизу. Блазі відпустив їх і пішов до Ворітного Каменя. Він схилив голову, зазирнув крізь отвір і побачив лише тьмяну дальню стіну ями. Він приклав кінчики пальців до поверхні Ворітного Каменя і несподівано виявив, що вона холодна. Знову він відступив на колишню відстань і втупився в моноліт, потираючи підборіддя, заглиблений у думки.

Борн голосно прокашлявся, ніби висловлюючи зростаюче нетерпіння. Блазі відповів на шум, навіть не визнаючи його поглядом: «Це не розвага, капітане. Деякі справи вимагають делікатності».

Борн пихнув, сперся руками на стегна та почав ходити біля краю ями. «Це «Клятий дурний камінь», — пробурмотів він.

Тільки тоді Блазі недбало повернув голову до Борна та примружив очі. «Камінь? Ти так думаєш?»

Борн підтвердив своє твердження: «Скеля».

Блазі передав Грейту стопку пергаменту, підійшов до тієї частини дна ями, що була прямо під тим місцем, де стояв Борн, і гукнув до нього: «Можливо, ти міг би позичити мені свій кинджал, хоча б на хвилинку?»

Борн стискав у руці клинок з кістяною руків'ям, що висів у нього на стегні. «І чому?»

«Оскільки я хочу поділитися з вами дечим щодо цієї «простої скелі» — як ви її так легко називаєте ».

Стоячи недалеко від капітана, Гревіль нахилився до вуха Клодія та прошипів: «Він несе зброю до Божого дому!»

Борн витягнув меч. Великим пальцем він витер ледь помітну пляму крові Івана з його полірованої поверхні. Клодій, побачивши ніж у священних межах церкви, примружився та стиснув щелепи, але нічого не сказав. Борн кивнув головою Блазі. «Добре», — погодився той, кидаючи його в яму. Кинджал з брязкотом упав на підлогу поруч із кардиналом. «Почухай свій благословенний камінь і покажи мені його магію».

Блазі похитав головою, дістаючи ніж. «О, я його не подряпаю. Все ж, цим лезом я можу повернути вашу повну увагу». Він відійшов і наблизився до Ворітного Каменя. Потім злегка вклонився і встромив ніж у центральний отвір.

Борн прислухався, чи не випаде з іншого боку отвору кинджал. Нічого — ніби він зник. Він обійшов стіну ями, але не побачив ножа на її дні. Клодій і Гревіль пішли за ним, обидва спантеличені. Зрештою, Борн повідомив Блазі, «Я бачив кращі магичні подвиги у королівському дворі Його Величності». А тепер, якщо хочете; будь ласка, поверніть мені мій клинок.

Миттєво спалах світла осяяв стелю собору, коли кинджал Борна врізався в нього, розрізавши лівий рукав його сорочки та пронизав носок його чобота. перш ніж міцно встромитися в кам'яну підлогу. Борн упав назад на круп, його черевик все ще тримався на місці. Він подивився на кинджал, що тепер застряг між пальцями ніг, його рукоятка була вкрита тонким шаром інею. Він оглянув свій порваний рукав і побачив тонку червону лінію, що проступала на передпліччі. Потім він обшукав стелю церкви, але знайшов лише фреску з ворогуючими Ангелами та Демонами та плачучими королями. З піднятими бровами та роззявленими ротами, Клодій та Гревіль дивилися на впалий клинок. Блазі стояв у тіні ями, не звертаючи уваги на те, що відбувалося за її межами. Він відповів Борну: «На жаль, його не можна повернути, капітане. Кинка більше немає».

Борн зламав кінчик кинджала і витягнув його з чобота, бурмочучи під собою. його подих; «Спробуй це ще раз, і я забуду, що ти кардинал». Солдат кинувся до нього та простягнув руку допомоги. Борн схопив її, і чоловік поспішно підняв його на ноги. Потім капітан прошепотів солдату, повертаючи свій тупий кинджал у піхви: «Сержанте Армонд, саме час підбадьорити людей. Ви знаєте, чого я очікую. А тепер подбайте про це. Поспішайте». Армонд вклонився та кинувся до дверей собору, коли Борн пильно глянув на стелю та гукнув йому вслід: «І принесіть мій шолом!» Армонд зупинився та ще раз швидко вклонився, перш ніж кинутися геть.

Гревіль повідомив Блазі: «Лезо тут упало!»

Борн обережно підійшов до краю ями й побачив, що Блазі дивиться на нього, схрестивши руки. «Це все ще камінь, капітане?» Однак Борн лише стурбовано подивився на нього. Блазі повернувся й наказав Клодію: «Простеж, щоб троси на вівтарі були перевернуті, і розташуйте солдатів капітана з протилежного боку плити, щоб закрити яму». Клодій кивнув і відійшов, але зупинився й подивився на Борна в очікуванні схвалення. Борн кивнув і відпустив його, роздратовано помахавши рукою. Отже, Гревіль переставив троси, поки Клодій вишиковував солдатів.

У ямі кардинал Блазі звернув свою увагу на Ворітний Камень. І коли Клодій розмістив останнього з людей Борна на тросах, які Гревіль перевернув, кардинал забрав у Грейта переклади Нарамсіна та наказав ченцю тримати канделябр саме так високо, щоб він міг читати написані вірші, не засліплюючи себе від усього обличчя Ворітного Каменя. Раптовий звук чхань солдата пронісся внутрішніми приміщеннями собору, і Блазі кинув погляд угору на Борна. «Мені потрібна тиша, капітане».

Борн наказав своїм людям: «Жодного звуку!»

Настала тривожна тиша, яку порушував лише чіткий і розмірений голос Блазі.

він почав декламувати зі сторінок у руках. «Et erit fugerit a voce formidinis cadet in faveam et qui se explicuerit de fovea tenebitur laqueo—»

Час повернувся, поки Блазі кружляв навколо Ворітного каменя, читаючи вголос латинські вірші Нарамсіна. Брат Грейт висів на рукаві, з високо піднятим канделябром. Нарешті Блазі перестав ходити і повернувся до моноліту. Потім він продекламував останній з вибраних віршів. «—formido et fovea et laqueus super et qui habitor es terrae». Потім він опустив сторінки і почав вивчати камінь. Минула хвилинка, потім дві. Нарешті Блазі та Грейт вийшли, щоб оглянути незмінне обличчя статуї.

Вже на третій хвилині мовчання Борн гукнув до Блазі: «Може, тепер удамо, що бачимо армію привидів, Ваша Еміненції? Чи, може, ваш камінь висохне?» це магія, після фокусу блазня з моїм мечем?

Блазі підвів погляд і звернувся до ледь помітної посмішки Борна. «Капітане, все ваше життя для цього каменя — лише мить».

Борн схрестив руки на грудях і з глузуванням відповів: «Як і ваше життя, те саме, навіть для «...галька». Солдати захихотили. «Тихо!» — дорікнув він їм.

Клодій і Гревіль стояли осторонь від Борна та його людей, поки два ченці тихо розмовляли між собою.

«Мушу зізнатися, — прошепотів Гревіль Клодіусу, — за всі мої роки на посаді жерця Вищої Ради, і з усіма прочитаними мною записами та зображеннями каменя, я жодного разу не міг змусити себе повірити, що таке щось справді існує під цим вівтарем. Я лише вдавав, що вірить у це. І я впевнений, що більшість ченців Вищої ради відчували й робили те саме, що й я, тільки зі страху суворої догани».

«Тепер ми знаємо», — відповів Клодій, кивнувши в бік ями.

«Але невже ви справді вірили в його існування — що наше абатство охороняє такий камінь?»

Клодій високо підняв підборіддя. «Справді, я це зробив». Він прокашлявся, перш ніж випустити його. «Однак я зібрав камінь так, щоб він виглядав інакше, ніж ескізи скрипторю».

«Як так?» — спитав Гревіль.

Клодій схрестив руки на грудях і замислився, погладжуючи підборіддя пальцями, перш ніж відповісти: «Ну, камінь здавався надто досконалим у своїх зображеннях. Тільки Бог знає, але я вважав, що воно здається більш поширеним — навіть рудиментарним пережитком іншої епохи. — Він показав пальцем на Гревіля, вдивляючись у далечинь. — Більше того, я побачив, що воно схоже на подібну тих великих каменів-столиць в Англії — тих стародавніх...

каміння, розташоване по колу; якщо ви пам'ятаєте"

«А, ці; так, я їх пам'ятаю», — відповів Гревіль, кивнувши головою в бік підлоги.

Потім він повернувся до Клодія. «А як щодо Жінки-Привида Каменя, з її чорними очима та грішними залицаннями до нічого не підозрюючих чоловіків? Чи вірите ви, що вона існує, як стверджує абат Воніг та інші, — що вона Матір Гротесків?»

Клодій здригнувся, ніби питання Гревіля раптом завдало йому болю. «Як...»

«Невже ти міг би сумніватися в ній? Вона не лише існує, але й постає у плоті; холодна й бліда, проте така ж жива, як ти чи я». Послухай моїх слів, Гревільле, — Мати Гротескного Демона цілком реальна.

Гревіль похитав головою. «Я не знаю жодного ознаки її існування за всі мої багато років в абатстві. Я ніколи не бачив її уві сні, як стверджували інші». Він повернувся до Клодія, піднявши брову. «Ви її бачили?»

Клодій мало не задихнувся, вигукнувши: «Ти ніколи не поставиш під сумнів мою віру, Гревіль! Помовчи зі мною за язик!»

— О ні; я ніколи не припускав, що ви... ну, ніколи! — вигукнув Гревіль.
— Я лише хотів знати, чи бачили ви її. Вибачте. — Клодій закотив очі й подивився на темніші закутки собору — можливо, шукаючи духа, якого він так чудово пам'ятав. Гревіль прокашлявся й звернув увагу на Борна, поки капітан поспішно обходив колодязь.

Борн підійшов до двох солдатів, які стояли навколішки біля краю ями; між ними лежав вільний кінець скрученої шкіряної мотузки. Він поплескав одного з них по плечу.

«Витягніть мотузку з отвору та закріпіть на її кінці петлю — достатньо широку, щоб кардинал міг одягнути в неї ногу, коли покличе, щоб його витягли».

Наростаючий тупіт кроків привернув увагу капітана до ораторію собору, куди до нього поспішили його сержант Армонд та група солдатів. Окрім запасного шолома, сержант ніс у кожній руці по пару готових арбалетів. Четверо чоловіків, які йшли за ним, мали лише по одному арбалету. Усі були озброєні плоским, шкіряним сагайдаком із болтами, прив'язаний до їхніх стегон.

Коли дев'яносто вісім солдатів, що стояли на тросах вівтаря, помітили сержанта Армонда та його невелику групу озброєних людей, вони забурчали між собою, закотивши очі від невдоволення. Разом вони знали, чого не слід робити — залишати пости чи не виконувати накази було б непростим і незворотним вчинком. Як наслідок, загальний тон солдатів змінився, як це завжди траплялося, коли капітан знаходив підстави для більшої обережності та застосування суворіших покарань за непокору.

Клодій підійшов до Борна і дорікнув йому: «Капітане, ваш меч можна пробачити; проте ці люди носять арбалети! Це Дім Божий! Ви не можете дозволити...»

Борн обернувся і клацнув пальцями в бік Клодія та Гревіля, які зупинилися на півкроці. «Ви двоє!» Він показав на дальню стіну собору, на пару масивних кам'яних колон. «Займіть свої місця он там, за тими колонами, біля стіни, щоб не впіймати випадкову стрілу, звісно». Борн пильно подивився на них.

Клодій насупився, розмірковуючи над завуальованою погрозою капітана. Двоє ченців поспішно пішли геть, переступивши ряд колон і зайнявши місце під великим кам'яним розп'яттям Ісуса, що висіло на стіні. І ось вони...

стояв, схрестивши руки, задумливо.

Борн повернувся до Армонда та дістав запасний шолом. Одягаючи головний убір, він прошепотів арбалетникам: «Ви знаєте, чого я очікую — жодних винятків. Проте жодних...» шкода завдає священикам. А якщо хтось із вас випадково поранить кардинала та його пергаменти, тоді я подбаю про те, щоб тобі відрубали ноги та згодували собакам. Борн пильно подивився їм у очі, а лучники заворушилися, але сержант залишався непохитним. Капітан звернувся до нього, вказуючи на вільне місце біля входу в ораторій: «Розташуйте своїх людей точно там». «Так, капітане». Армонд кивнув і звернувся до чоловіків: «Ідіть за мною». Борн спостерігав, як Армонд відводить солдатів; і раптом капітан подумав про молодого, досвідченого сержанта, який, здавалося, був схожий на свого колишнього, амбітного «я».

Однак дев'яносто вісім солдатів, що стояли біля вівтарних тросів, побачили Армонда та його єдиний загін арбалетників зовсім по-іншому. Вони спостерігали, як сержант, який мав невеликий загін, став на зігнуті коліна, тримаючи зброю напоготові, і прицілювався прямо в них. Вони спостерігали, як він віддавав накази своїм арбалетникам, весь час проводячи вказівним пальцем по дев'яноста восьми солдатам. Вони бачили, як він жестом вказав у напрямку кожного з трьох входів до собору. Вони пильно стежили за ним, коли він обійшов свій щойно розміщений загін і націлив пару арбалетів у спину лучників, що стояли на колінах, перш ніж кивнути капітану Борну. Так само вони побачили, що їхній капітан відповідає своєму довіреному сержанту подібним кивком. Однак вони знали розпорядок дня, і дев'яносто вісім чоловіків тепер були вслякочені виконувати кожну команду, яку їм давали.

«Воно рухається!» — пролунав голос Грейта з ями. Борн підійшов до отвору, щоб краще роздивитися.

У западині Блазі підійшов ближче до Грейта, який тримав канделябр біля вирізьбленої поверхні Ворітного каменя. У мертвій тиші затяжної миті чернець прошепотів: «Ось». Грейт вказав на скляну, чорну поверхню — на відблиск високого, нерухомого полум'я канделябра, який він тримав високо. «Бачиш образ відблисків вогню; як вони вигинаються?» І хоча на нього не обвівав вітерець, Грейт здригнувся від раптового холоду, який, здавалося, заповнив порожній простір ями. Він глянув через плече й побачив, що стіни ями тепер повністю блищали від крапельок води, які раптово конденсувалися на її брудній поверхні. «Стій нерухомо», — гавкнув Блазі. Він провів кінчиками пальців по холодній поверхні Ворітного каменя; той стояв твердо — цілком твердо. Однак, навіть попри це, відображення вогню канделябра коливалося, ніби дзеркальне відображення полум'я проходило крізь брижі води. «Справді», — пробурмотів Блазі, уважніше оглядаючи поверхню. Потім він відхилився і поспішно відступив на кілька кроків.

з Воротного каменю. «Що це?»

На безпечнішій відстані Блазі та Грейт стали свідками неприродного розвитку подій, коли ряд за рядом вигравіруваних написів на Воротному камені зникали. Справа наліво, зверху вниз, ряд за рядом вигравіруваних символів, здавалося, змивалися, залишаючи на своєму місці просто гладку поверхню соболя та мерехтливого каменю. А після того, як кожен напис зник з поля зору, коли всі грані Воротного каменю стали гладкими, як чорне скло, повзучі шари переливчастих крижаних кристалів розійшлися в'ялом, огортаючи його. тепер інейна статуя. Затяжний холод у повітрі раптово перетворився на лютий холод, коли Жерці помітили туман у диханні один одного. Раптом вони відійшли до стіни ями й спостерігали, як колись тверді поверхні Воротного Каменя почали здійматися та котитися, роздуваючись і стискаючись, ніби вся крижана брила дихала в багатьох місцях, як колись. Глибокий гуркіт супроводжував постійно зростаючу вібрацію під їхніми сандалями, і вони коротко обмінялися рум'яними та напруженими виразами обличчя, перш ніж обшукати тремтячу підлогу.

За ямою, біля дальньої стіни собору, брати Клодій стояли поруч із одним із багатьох масивні колони; і, схрестивши руки та з високочолою поведінкою, він таємно скаржився братові Гревілью. «У затишку кабінету абата кардинал особисто обрав нас із вами, щоб ми йому допомагали. Цієї ж миті ми повинні бути в тій — Яма, з Його Преосвященством. — Клодій похитав головою. — Якщо правду сказати, я мав би бути там, унизу, на місці брата Грейта; я набагато краще розбираюся в камені, ніж він! — Він пихнув. — І все ж ми стоїмо тут, біля стіни, осторонь від усіх значущих подій, як пара мізерних хлопців-зброєносця. — Він здригнувся від очевидної огиди. — І цей капітан випробовує моє терпіння, як ніхто інший. — Клодій зітхнув і сперся плечем на колону. — Послухай мене тепер, Гревільє; якби я не був таким уважним і турботливим...

Клодій стиснув щелепу й подивився на колону, на яку спирався. Він обережно поставив він поклав руку на неї, потім обидві руки, потім вухо, і, притиснувши до нього голову, зауважив: «Гревілью, поклади руку на цю колону, Гревілью?» Клодій озирнувся через плече і побачив, що Гревіль стояв набагато далі від нього, ніж йому спочатку здавалося. Гревіль прихилився до церковної стіни, піднявши одну руку і злегка торкаючись основи настінного розп'яття.

«Швидше!» — Клодій помахав Гревілью.

Однак Гревіль не відійшов від стіни. «Воно рухається!» — гукнув він, опускаючи руку та вказуючи на різьблення. Клодій відійшов від колони та підійшов до нього. Гревіль притулив вухо долонею в напрямку розп'яття, жестом запрошуючи Клодія прислухатися уважніше. «Почуй, як вона тремтить!» Клодій нахилився вперед, нахилив голову і почув слабке й швидке постукування статуї, що вібривала об каміння стіни. «Колонна теж тремтить», – відповів Клодій, озираючись через плече на колону, яку щойно залишив. Обидва жерці одразу ж оглянули

підлога.

Гревіль сказав: « Стіна... колона... тепер підлога ... можливо, вся церква тремтить?»

Клодій підвів погляд на фреску на стелі. Він зауважив з-під насупленого брови: «Це не підходить для фрески».

Клодій оглянув розлогий, піднесений живопис. У його центрі, високо над вівтарем собору, лежали повні портрети трьох королів, оточені кільцем блакитного полум'я. Далі за межами кільця, повністю оточуючи його, розташовувалися зображення воюючих ангелів з мечами, щитами, нагрудниками та шоломами. Немов повітряна армія, ці ангели, здавалося, захищали трьох царів від натовпу крилатих демонів, кожен з яких мав гротескні риси, подібні до рис різних кам'яних статуй, що вишикувалися на верхніх терасах зовнішнього даху собору.

Гревіль прошепотів Клодію: «Скажи, будь ласка, що станеться, якщо він не той, за кого себе видає , а натомість у змові зі Злом?»

Клодій здригнувся і повільно повернувся. «І кого ти маєш на увазі?»

«Кардинал!» — вигукнув Гревіль. — «А що, як він має намір не просто викликати духів проти англійців? А що, як він сам диявол і прийшов до абатства лише для того, щоб відкрити камінь?»

Клодій відступив. «Ви втратили рівновагу? Ви кажете єресь! Заради Бога , він же авіньйонський кардинал!»

Гревіль продовжив: «Я чернець Нижчої ради, але мені не знайомі ті уривки, які він декламував. Чи можете ви їх пригадати?»

Клодій нахилився до обличчя Гревіля та дорікнув йому: «Він не просто чернець Ради, а кардинал Ради , і в його руках повний переклад каменя!»

Хіба він не був би набагато обізнанішим за нас обох щодо Ворітного каменя?

— І все ж, — наполягав на ньому Гревіль, — чи знайомі вам якісь із уривків, які він декламував?

Клодій схопив його за руку й прогарчав йому на вухо про причину вібрації підлоги собору — це був наслідок скачучих коней біля церкви. Потім він відпустив Гревіля й пригрозив йому: «Не випробуйте мого терпіння! Я більше не чутиму ваших єретичних звинувачень щодо нашого нового абата. А тепер візьміть себе в руки, бо інакше ви позбавите нас обох наших законних місць наглядачів за катакомбами!»

Гревіль роздратовано зітхнув і відвів погляд від Клодія. Докірований чернець схрестив руки на грудях і пильно подивився на солдатів біля вівтарних тросів, які тепер дивилися на тремтячу підлогу. Деякі з них перешіптувалися з вираженням занепокоєння, а всі ряди злегка коливалися від метушні солдатів.

Борн стояв із трьома солдатами біля краю ями й суворо окинув свої знервовані ряди, перш ніж крикнути їм: «Замовкніть! Замовкніть, бо...»

«Наступний чоловік виявить чарівну пристрасть до мого стовпа для батогов!» Він обернувся.
«Армонде, будь наготові; тримай зброю наготові!» Він різко обернувся. «Усі ви повинні зосередити свою увагу на мені — не один на одному; не на підлозі; не на жерцях — тільки на мені!» Майже сотня солдатів завмерли, немов завмерлі статуї, їхні погляди були спрямовані на капітана. Єдиний помітний рух на той момент відбувся прямо під чобітьми Борна, на підлозі ями.

Усередині отвору кардинал Блазі відступив до стіни та намацав мотузку, що звисала, але знайшов лише слизьку, холодну поверхню, вкриту конденсатом. Брат Грейт провів канделябром по блискучій стіні, шукаючи трос. Миттєво полум'я його канделябра відхилилося від стіни і у напрямку Ворітного каменю. Грейт підняв голову, оглянув верхні краї отвору і виявив, що, як і світло, яке він тримав, усі полум'я свічок навколишні підлогові канделябри також нахилилися до центру ями.
«Капітане! Трос!» — крикнув Блазі, витираючи жменю чорного бруду об мантію та скаржачись собі під ніс. Потім він кинув швидкий погляд через плече на опуклий Камінь Ворот. «А тепер, будь ласка!»
Солдат поспішно опустив мотузку, коли Борн наказав Блазі: «Просуньте ногу в петлю троса». Блазі схопив мотузку, коли...

«Псс!» Раптовий звук оглушливого пориву повітря спричинив невпинне шипіння, що нагадувало прорив вулканічного жерла. Двоє жерців кинулися один на одного об стіну. Канделябр Грейта вдарив об дно ями, і його полум'я згасло. Блазі загубив переклади Нарамсіна; стопка сторінок розлетілася. Він раптово побіг по підлозі, навіть на руках і колінах, щоб підняти впалі сторінки; проте, пильно стежачи за Ворітним каменем та дірою в його центрі, яка тепер заповнювалася сама собою. з клубочковим чорним туманом. Вируюча темрява клубочилася та диміла, перш ніж вилитися з Ворітного Каменя густою хмарою. Блазі схопив останню зайву сторінку та кинувся до стіну, коли густий туман повз по дну ями та приховав його ноги своєю абсолютною темрявою. Здавалося, ніби вся дна ями зникла, повністю поглинута найчорнішою з тіней.

Блазі схопився за трос, коли по стіні посковзнулися темні від кіптяви шари льоду. Він підняв свою сандалію та боровся з петлею на кінці мотузки, шалено шукаючи опору. Чорний туман піднімався до рівня його стегон. «Потягни — милий Боже! Витягни мене!» Він запхав сторінки Нарамсіна в зуби та схопився за мотузку. Грейт закричав, роблячи високі кроки крізь їдку хмару. «Горить! Це вогонь!»
Голос Борна зверху наказав: «Ви двоє — смикніть за трос! Ви — приведіть іншого! Рухайтеся!»

«Зараз!» — крикнув Блазі крізь стиснуті зуби. Солдати почали витягувати його з ями, навіть коли на його ногах з'явилися криваві пухири. Грейт стрибнув на Блазі та...

Миттевий ривок додаткової ваги відкинув одного з двох солдатів з криком стрімголов у яму, пронизуючи туман з огидним гуркотом. Решта солдата закричала, коли швидко ковзаючий трос обпек йому руки зсередини. Разом жерці знову ковзнули в хмару, що сягала йому по пояс.

«Будь проклятий, кардинале!» — закричав Борн, хапаючи трос, щоб замінити свого полеглого солдата. Він покликав ще шістьох чоловіків. «На цей трос! Зараз!» Ноги затупали. І мотузка натягнулася тієї ж миті, коли Блазі відштовхнув від себе Грейта. Священик відступив назад і зник під клубами туману. Сам-один, на мотузці, Блазі ковзнув по стіні ями. Солдати витягли його в безпечне місце, навіть коли вони кинули в отвір другий трос. Блазі перевернувся на спину і схопився за стегна. Темні плями просочувалися крізь випрані частини його одягу. Він заціпенів від болю і задихався, сторінки все ще тримаючи в зубах. Солдат став на коліна над ним і потягнувся до краю його ризи.

«Не... чіпай мене!» — крикнув Блазі, скривившись.

Клодій крикнув здалеку: «Що з вами таке, капітане? Виведіть звідти брата Грейта! Він помре!»

Борн обернувся і крикнув Армонду: , як він вказав на Клодія: «Якщо та людина «Ходи чи говори, кинь його!»

Все ще в ямі, Грейт звівся на ноги. Він хитався, навпомацки йшов, кашляв і був сліпий від їдкового туману, що тепер рівномірно піднімався до його грудей. Борн заревів: «Невмілі покидьки! Він не бачить! Підсуньте цей трос ближче до... дайте його мені!» Він висмикнув мотузку у своїх солдатів, обійшов борт ями та кинув її в отвір, гукаючи до Грейта. «Сюди; так: йдіть до троса; так; йдіть далі; я тут!»

Грейт знайшов мотузку та вчепився в неї, все ще задихаючись від пекучого туману. «Тягни!» — крикнув Борн шерензі чоловіків позаду себе. Усі вони сперлися на мотузку, і Грейт ковзнув по стіні ями. Лише на півдорозі до безпечного місця шкіра Грейта злізла з його рук, прилипла до стіни ями, як волога тканина. Плоть викотилася з його стиснутих рук кулаки, і він зісковзнув по мотузці, падаючи назад у туман. Борн побачив кінець мотузки без петлі та гаркнув: «Принесіть мені іншу мотузку!»

Грейт знову схопився на ноги, і над туманом стирчав лише підборіддя. Однак, як і шкіра на його руках, плоть на вухах була відсутня — повністю розчинилася. Оглухий і сліпий, він шалено бігав навколо ями, обмахуючи руками стіни в пошуках мотузки. Він упав. Знову встав. Борн приготувався кинути іншу мотузку, але зупинився. Він не гукнув священика; він не міг. Він навіть не впізнав рухому червону кулю як людську голову. Однак Грейт закричав від жаху, тон його голосу тепер жахливо змінився їдким туманом. І якщо колись і існувала низка криків, які могли б закарбуватися в пам'яті навіть досвідчених солдатів...

Зі своєї вигідної позиції дев'яносто два солдати біля вівтарних тросів не могли бачити жахливої події, що розгорталася на дні ями; вони могли лише стояти та слухати тривожні благання відчайдушного священика, чий крики були криками людини, спаленої живцем. Очі солдатів сльозилися, серця калатали швидше, дихання частішало. Незважаючи на це, вони залишалися непохитними, чекаючи будь-якого наказу, який міг надійти до них.

Останні крики Грейта стихли, перейшовши до щось більше, ніж булькання, перш ніж клубоподібний туман нарешті поглинув його. Борн швидко підійшов до Блазі, який тепер лежав на боці, корчачись від болю, перегортаючи сторінки, шукаючи порядку у віршах. Борн нахилився і прогарчав йому: «Людина просто розтанула, як свічка, у цій — Проклятий... що б ви не викликали! — Борн нахилився ближче до Блазі. — Це ваша благословенна армія Привидів — чорний туман? Слухайте мене добре, кардинале; я втратив людину від ваших рук і не втратитиму більше! Ви повинні встати звідси та виправити те, що накоїли, або я накажу своїм людям закрити діру плитою. — Він повернувся до шістьох чоловіків, яких покликав з тросів, і наказав їм повернутися на свої попередні позиції»

«Ви не можете цього зробити!» — запротестував Блазі, хрипячи. «Я маю процитувати відповідні уривки, щоб закрити камінь. Але ми не можемо його закрити, доки не з'являться Духи, і я не закличу їх проти англійців у Кресі!»

«Тоді зроби це зараз! Прорекламуй вірші! Відправ їх, а я накрию це плитою!»

«Немає Духів, яких можна було б викликати. Дайте їм... дайте їм більше часу. Туман — це не вони!»

«Звідки ти можеш бути впевненим? Ти колись бачив духа?»

«Ні! Але ж я бачив багато туманів!»

«І я вже достатньо бачив і чув!» — крикнув Борн. — «Я маю намір закрити плиту — вірш чи ні!»

«Послухай мене, Борне», — завив Блазі від болю. «Натягування плити на яму не закриє камінь. Навіть якщо ти накриєш камінь під плитою, він залишиться відкритим. Тільки відповідні вірші зможуть його закрити!»

«Або ти знайдеш ці свої вірші, або я стану тим віршем, який закриє цю кляту плиту!»

«Ви НЕ повинні! Ви не можете поспішати з каменем — чи зі мною! Заради Бога, капітане, подивіться на мене! Я ледве можу дихати від болю!» Він знову перегорнув сторінки, перегортаючи їх тремтячими пальцями, перечитуючи. «Ще хвилинку, благаю вас», — простогнав він, сльози котилися по його щоках, і він мало не збожеволів від печіння в ногах.

«У мене немає жодної хвилини, кардинале! Цей туман піднімається навіть зараз! Коли він виллється з отвору, тоді я втрачу можливість закрити плиту. Мої люди на місці, і момент мій. Тепер або ви...»

«Вуш!» Борн обернувся на раптовий порив повітря, що вирвався з шахти.

«Тримайте свої позиції», — крикнув він своїм людям. Капітан оглянув тьмяно освітлену яму, полум'я всіх навколишніх підлогових канделябрів згасло. З защини вияв крижаний вітерець. На капоті вівтаря гобелени майорили на постійному вітрі.

«Ні! Ловить їх!» — крикнув Блази, намацуючи розкидані сторінки, що розвіялися по підлозі. Однак кілька паперів упали, захоплені протягом, і їх одразу ж затягнуло в яму. Він випростався, притискаючи до грудей розпатлану купу сторінок. «Капітане, як ви сподіваєтеся, що я... цей вітер... я не можу влаштувати...»

Борн перебив його, гукнувши через плече: «Якщо ти зазнаєш невдачі, я покладу тебе на...»

Ви заарештовані — і ви повернетесь зі мною до Парижа та розповісте Його

Величності Королю про цю гидоту, яку Церква таємно зберігає».

Блази застогнав, хитаючись і підводячись на ноги. Він відступив від ями, кривляючись, відносячи сторінки з вітряного отвору.

Борн гукнув, підходячи ближче до ями: «Вартові біля дверей; ви будете моїми смолоскипами! Звільніть свої пости та приведіть додаткових людей з двору — сімох озброєних чоловіків, щоб вони охороняли зовнішній бік кожних дверей, які ви тепер охороняєте. Повідомте їм, що будь-кого, хто спробує увійти до церкви, буде зарубано! А тепер, геть!» Вартові негайно зібралися, і троє соборних дверей грюкнули. Борн озирнувся через плече. «Армонде, стеж за всім, що рухається!» Він обернувся. «Люди на тресах; будьте готові тягнути як один — на мій знак!» Потім, вихопивши зламаний кинджал, Борн обережно підійшов до отвору.

Через собор Гревіль витер сльози зі щік, глибоко вдихнув, підвів погляд від підлоги та повернувся до Клодія, сердито запитуючи його: «Тепер, коли брат Грейт мертвий, невже ти віриш, що підлога досі трясеться від скачучих коней біля церкви?»

Клодій примружився, дивлячись на нього, перш ніж схрестити руки, обпершись плечима на колону. «Слідкуй за язиком, Гревеле. Якщо не дозволити собі вистрілити в спину, я нічого не міг зробити, щоб врятувати Грейта. І чому ти нічого не зробив?» Клодій похитався головою і продовжив: «Крім того, ми ніколи не наполягали, щоб він спустився в ту яму». Вибір був тільки за ним, і він зробив це лише для того, щоб здобути прихильність кардинала. А тепер стримай своє хлюпання та знизь голос, щоб не застрелити нас обох! — Клодій кашлянув і звернув увагу на яму. Між ними запанувала хвилина мовчання.

Нарешті Гревіль прошепотів: «Щось відбувається в ямі. Полум'я всіх канделябрів згасло. І я відчуваю стабільний вітерець». Він подивився прямо на Клодія. «Нам слід вислизнути з церкви, поки вартових немає біля дверей, а капітан стоїть до нас спиною».

— Бачиш? — Клодій непомітно вказав на інший бік собору та знову кашлянув. — Ми навіть до дверей не дійдемо.

Гревіль озирнувся через плече Клодія і побачив, що Армонд дивиться прямо на них. Гревіль видихнув, звертаючись до Клодія: «Однак він не буде спостерігати за нами нескінченно. Можливо, нам варто сясти на підлогу, а він відвернеться?»

Клодій знову піддався наполегливому кашлю. Краєм ока Гревіль вивчав бездоглядний фасад церкви. Закочуючи очі, він шукав зручний шлях до втечі, повністю обходячи зовнішню стіну. За ними він помітив кам'яний хрест на стіні, на якому висіла скульптурна подoba розп'ятого Ісуса — висунута статуя гойдалася, як повільний маятник. Гревіль відійшов, щоб роздивитися його ближче, перш ніж вигукнути: «Бачиш, як воно рухається?» Вказавши на розп'яття, що хиталося, він подивився на Клодія, який все ще махав рукою перед обличчям і кашляв. Тільки тоді, у новому світлі, Гревіль помітив тонкий шар пилу осідав на Клодія, спускаючись з верхніх країв колони. Обидва жерці одразу ж підвели погляди, шукаючи джерела пилу. «Це пухкий розчин», — заявив Клодій. Він відійшов від колони, прокашлявся та оглянув високу стелю, перш ніж глянути на Гревіля, який стояв наляканий, заклавши рот рукою, з широко розплющеними очима та втупившись у стельовий фреску. Клодій простежив за його поглядом і на найвищій точці стелі побачив трьох намальованих царів, які ніби повернули голови, дивлячись вниз, прямо на них двох. «Не може бути», — пробурмотів Клодій, тримаючись за чоло. «Це ж просто фреска. Освітлення, а можливо, пил, змушує його здаватись рухатися». Обидва священники відступили за ряд колон до стіни церкви. Гревіль прошепотів: «Боже мій, що ми... зруйнували?»

Троє дверей собору відчинилися й знову захлопнулися. Борн став навколiшки біля ями, вдивляючись у її темну глибину, коли його оточили шестеро солдатів з дванадцятьма смолоскипами. Під танцюючим полум'ям смолоскипів їхнє волосся та одяг майорили на рівному вітерці; і коли отвір тепер був освітлений, Борн схопився на ноги. «Відступайте!» — крикнув він, махаючи руками своїм людям, відступаючи на кілька кроків, перш ніж зупинитися на безпечній відстані, щоб побачити дивовижну нову форму Ворітного Камня, який тепер домінував у просторі отвору.

У мерехтливому світлі смолоскипів та холодному вітерці туман заважав солдатам дихати. Борн оглянув вируючий стовп, який виглядав як невеликий нерухомий торнадо, що стояв на місці Ворітного каменя, коли він центрував дно ями, піднімаючись лише трохи вище, ніж рівень підлоги собору. Вершина чорної, кружляючої колони була такої ж ширини, як і її основа; і хоча її центр здавався порожнім, помітна порожнеча була надто темною, щоб її було видно всередині. Однак, біля більш освітленого краю ями, Борн помітив, що чорний туман, який колись загрожував переповнити краї ями, тепер почав відступати, опускаючись нижче до стін ями, глибше в ямку, ніби його поступово втягував вихор. І в розсіюваному тумані з'явилося дно ями, відкриваючи розлогі, безжиттєві силуети священника та солдата. Борн

скликав своїх смолоносців. На посиленому вітрі з полум'я смолоскипів виривалися жаркі вугілля. Борн тримав кинджал напоготові, наближаючись до ями.

Вони зупинилися біля краю тьмяної ями. Солдат високо тримав ліхтарик і вказував... вниз. «Капітане, вони ще живі!» Борн спостерігав, як тіньові фігури перекочуються на спину. Разом два силуети, здавалося, по черзі котилися до основи вихору, рухаючись швидше, наближаючись до нього. Капітан вже збирався попросити прив'язати, коли зрозумів, що вони не рухаються самі по собі. Трупі ковзали по підлозі, і вихор поглинув їх.

Миттєво з рівномірного гудіння вихору долинули глухі звуки — глухі удари, схожі на великі грудки бруду, що постійно натикалися одна на одну. Борн відступив назад. Він дивився на найближчу стіну вихору, де з'являлися чорні та нерівні фігури, що огортали його зовнішній край, ніби ганяючись одна за одною крізь обертову колону. Гладкі краї чорного вихору поступилися місцем горбистій поверхні темних та неправильних форм. Потім звідти вислизнув один шматок, все ще прикріплений до вихору. Кружляючи і кружляючи, виступаюча частина кружляла вздовж колони, вільна та повністю витягнута. У цю мить, крізь ледь помітне розмиття кружляючого руху, Борн розпізнав летючу істоту як кульгаву руку, що розмахувала, і лише тоді він виявив, що вся колона перетворилася на тугу... колекція почорнілих, обертових частин тіла.

Борн кинув кинджал; він з гуркотом упав на підлогу. Він змахнув руками, ніби переможений, і звернувся до солдата, що стояв поруч, із вимушеним виразом задоволення: «Його Величність Король запевнив мене, що я можу насолодитися перебуванням у товаристві добрих ченців у мирному абатстві — вдосталь їжі, благословенне абатське вино — можливо, полювання на кабана та печеня для лав...» Борн схопив солдата за жилет, його очі блищали, і тицьнув вказівним пальцем у вир колони. «Що, заради Бога, це таке?» Борн відштовхнув німого солдата, пішов геть і поспішно заходив по колу, приховуючи волосся від очей, оглядаючи найвіддаленіші зали собору. «Досить цього! Кардинале? Армонд, де кардинал?»

Через церкву сержант Армонд витер сльозотечу об руку. Тихо він проклинав тонкий шар пилу, що невпинно спускався зверху, осідаючи на нього та його невеликий ряд арбалетників. «Я не бачу кардинала, капітане», — гукнув Армонд, кліпаючи очима, і переставляв свої два арбалети на спину своїх людей.

Тріск! Великий камінь упав зі стелі, розбившись об підлогу, лише за кілька футів від відділення. Двоє арбалетників схопилися на ноги. Армонд кинувся вперед. «Не силуйте мене», — прогарчав він, приціливши арбалет їм у потилицю. «Займіть свої позиції». Чоловіки знову стали на коліна,

націливши зброю на солдатів біля тросів. Армонд відступив, націливши на них обидва луки. Однак його погляд був спрямований деінде — на двох ченців на іншому боці собору — щоб не втратити з поля зору ще одного священика і ще більше не розчарувати свого капітана.

Клодій і Гревіль нервово заворушилися, вдивляючись у бік церковних дверей. Вони одразу ж обернулися й побачили, як Армонд дає наказ одному зі своїх арбалетників, і солдат, що стояв на колінах, спрямував зброю в бік ченців.

«Він нас застрелить!» — вигукнув Гревіль, міцно схопивши Клодія за мантию.

Клодій дорікнув йому: «Можливо, через тебе!» Він відштовхнув Гревіля. «Оскільки ти не можеш стриматися, то на нас обох націлено арбалет». Він пихкнув, з видимою зневагою задерши носа до стелі.

Гревіль скаржився: «Нам тут небезпечно! Аркові камені падають...»

«Матір Ісуса», — раптом пробурмотів Клодій, вдивляючись у стелю. — «Цього не може бути насправді».

Високо над вівтарем, невидимі ніким, окрім двох жерців, три царі фрески ніби ожили, б'ючи головами, їхні обличчя спотворювалися від виразів неймовірного болю. Однак рухомі зображення раптово завмерли на місці, з роззявленими ротами та широко розплющеними очима, коли вони дивилися на Клодія та Гревіля. І в ту мить їхні застигли обличчя почали тріщати та згасати, випускаючи хмару диму та зливу обвуглених плям фарби, що дрейфували до підлоги, немов чорний сніг. Тільки тоді солдати підвели погляди, шукаючи джерело попелу, що осів на них.

Клодій кашлянув і помахав рукою перед обличчям, намагаючись розвіяти тонкий туман пилу, що падав. Потім він пошукав причину різких, тріскучих звуків, схожих на ті, що видаються перегрітими камінням, що ламаються в холодній воді, і знайшов тріщини, що розходилися по всій поверхні масивної колони, що височила поруч із ним. Він відійшов від колони, оглядаючи її здалеку, спостерігаючи за потоком пилу, що спіраллю спускався навколо її вигнутої поверхні. Раптом тріщини розширилися, і великі шматки каменю відпали від колони, з оглушливим шумом розбившись об підлогу, миттєво привернувши увагу всіх у соборі. Коли шматки колони відламалися крізь пил і падаюче уламки, Клодій помітив, що руйнування колони не було випадковим, оскільки оголена ділянка глибшого, нерозбитий камінь виглядав як гладка поверхня бокової сторони гігантської вирізьбленої з каменю ноги.

Коли каміння сипалося, ченцю стало зрозуміло, що з-під уламків скелі поступово з'являється велична статуя. Колосальна фігура була Велетень у обладунках, що стискав довгий меч. Інша його рука лежала під кам'яним блоком, що підтримував дах собору. Зі спідницею з тонких шарів броньових пластин він стояв у спартанському бойовому вбранні, що нагадувало одяг давньоримського воїна.

Вигнуті пластини покривали його гомілки та плечі, а повний шолом був круглим з усіх боків, а найвища частина головного убору сходилася вгору в тупий вістря. Між широкими губами лежали гострі кінчики рядів зазубрених зубів, а посередині чола — одне циклопічне око.

Гревіль промчав повз ряд колон і, зіщулившись, притулився до зовнішньої стіни собору. Він відвів погляд від височючої статуї циклопа і подивився на дивний рух, який помітив краєм ока.

Там, біля стіни, прямо поруч і трохи вище нього, висіло різьблене розп'яття з кам'яною подобою Ісуса — воно рухалося. Гревіль дивився на фігурку, схожу на Ісуса; її груди швидко піднімалися та опускалися, ніби вона намагалася дихати. Чернець застогнав сам під себе і зісковзнув назад по стіні. Приголомшений, він згорнувся калачиком, а потім, плачучи та молячись, прокинувся від того, що здавалося йому жахливим сном, і раптом опинився у спокої своєї кімнати в гуртожитку. Клодій крикнув Борну, вказуючи на нову статую циклопа: «Бачиш, капітане! Заради Бога, ти збожеволів? Твої солдати нічого не проти! Ми повинні йти, зараз же!»

Однак Борн стояв спиною до Клодія. Капітан вигукнув команди солдату біля вівтарних тросів, який тим часом відпустив мотузку та випав із строю. «Не покидайте свого посту! Повертайтеся до троса негайно!» Натомість солдат утік, кинувшись до дверей собору. Капітан так само швидко обернувся та крикнув: «Армонд!»

Раптом вибухнули арбалети, полетіли болти, і чоловік упав на підлогу, встромивши кілька стріл у спину. Він корчився, задихався і помер. Тільки тоді Борн звернувся до Клодія, тицьнувши в нього пальцем: «Тихо, жерцю; ТИШО!»

Борн повернувся, прибрав розвіяне волосся та заколов його за вуха. Він рушив до своїх смолоскипів. «Підходьте зі мною до отвору! Захистіть своє полум'я від вітру! Зберіться разом і тримайте смолоскипи запаленими; кожне полум'я запалює наступне!» Він наблизився до краю ями. У слабкому освітленні полум'я смолоскипів, що нахилилося, він побачив тріщини, що утворювалися в стінах ями, піднімаючись вгору та переходячи верхній край периметра улоговини. Тим не менш, тріщини розходилися від Ворітного каменя, крізь вищу підлогу собору, аж до його чобіт. Борн відступив назад. Всередині

У ямі застогнала кружляюча воронка; вона ставала дедалі голоснішою, ніби набираючи швидкість.

У його стогоні лунали наростаючі тони безлічі криків, що разом нагадували величезне зібрання незбагнених страждань — ніби ревучи хор тисячі закатованих душ.

Борн завив: «Де кардинал?» Однак його погляд був прикутий до чорної, обертової потворності стиснутих частин тіла, що тепер стояла перед ним. Потім він наказав його смолоносці, кричачи крізь шум, відштовхуючи солдатів від ями: «Падайте

— Назад! Усі, крім вас трьох, — тримайте на ньому світло. Ви двоє; мені потрібно більше смолоскипів у цій церкві! Подбайте про це! А ви; займіть свої місця на тросах! — гукнув він до Армонда. — Будьте напоготові! — Потім він крикнув усім своїм людям, обходячи їх позаду: — На мій знак; ми закриваємо плиту! Вишикуйтеся рівно, як і раніше! Тримайте той самий крок. І якщо я побачу, що хоч один із вас підніме голову до мене... — Проте капітан закрив рота, повільно повернувся в бік ями й втупився в гладку, багряну постать, що повільно піднімалася з центру вируючої колони темної плоті.

~*~

На іншому боці собору Клодій покинув Гревіль і втік до церковних дверей, коли постріл з арбалета влучив у скельну стіну. Іскри вибухнули на відстані витягнутої руки від... Обличчя Клодія різко переконало його відступити та переглянути свою втечу. Він відступив до Гревіля, який все ще лежав, здригаючись, на підлозі. Здалеку він помітив арбалетника, який перезаряджав і знову націлював на нього зброю. Клодій обережно підійшов до Гревіля, тепер пильно стежачи за велетенською статуєю циклопа, яка з повернутою головою донизу, ніби вивчаючи жерця своїм єдиним немигаючим кам'яним оком, немовби вивчала його. Клодій втішив Гревіля, поплескавши його по плечу. «Візьми себе в руки. Ти мусиш бути сильним, якщо я хочу допомогти тобі втекти».

Гревіль сів і витер очі. «Так... звідси. Я б хотів ... так... нам треба піти». Скліяні очі Гревіля закотилися, ніби він щось шукав десь у церкві, але не міг цього знайти. Однак його очі, здавалося, відкривали все одразу, тільки в зовсім іншому світлі. Він пробурмотів: «Я втомився. Мені слід повернутися до спальні та відпочити перед ранковою вечірнею».

«Справді». Клодій погодився з безглуздою пропозицією Гревіля, щоб ще більше не налякати ченця новими уявленнями про їхні жахливі обставини. «І вам слід це зробити». Час іти, щоб ви могли знайти мир і відпочинок — до ранкової вечірні.

Гревіль глянув на Клодія, але його увага впала через плече Клодія на далеку стелю. Його порожній погляд був прикутий до кружляючих зображень розлогої фрески. Він бачив крилатих демонів, що вбивали ангелів. Він бачив, як літаючі дияволи проникали крізь коло блакитного полум'я, з високо піднятими мечами обезголовлюючи трьох безликих королів. Приголомшений, Гревіль слабо посміхнувся та кивнув, ніби приймаючи жахливі події під стелею.

Клодій дав ляпаса Гревілю. «Подивись на мене! Ми йдемо зараз! Коли я побачу, що момент настав, я очікую, що ти поспішиш до дверей собору. Не сповільнюй темп і не зупиняйся! Тримайся». Твій погляд спрямований ні на що, окрім дверей; я буду одразу за тобою. Ти мене вловиш?

«Так, я, мабуть, упав... але я зміг. Може, підемо?» — спитав Гревіль, простягаючи руку Клодію, щоб той допоміг йому підвестися. Ззаду пролунав гучний гуркіт, і всі разом обернулися, побачивши, що велике кам'яне розп'яття впало зі стіни. Його залишки лежали розкидані по підлозі купа уламків.

фрагменти. Однак, з усіх розкиданих уламків, жоден не представляв собою впізнавану частину колишня скульптура Ісуса, оскільки кожен уламок належав лише тому, що колись було різьбленим кам'яним хрестом. Їхні руки сплетені разом, Клодій почав тягнути Гревіль на ноги, коли...

«Шипіння!» — Ззаду Клодія пролунав різкий звук сплювання, ніби розлючений кіт. Клодій різко обернувся саме тоді, коли Гревіль відсахнувся назад, і обидва ченці впали на підлогу. Вони завмерли на місці, з широко розплющеними очима та приголомшеними, їхні шати майорили на вітрі собору, Вони дивилися в обличчя тому, що будь-який святий міг би вважати невимовною мерзотою. Перед ними стояла кам'яна статуетка, яка раніше була прикріплена до різьбленого хреста. Тепер вона стояла окремо і, можливо, заввишки з маленького собаку. Її тіло нагадував голову шакала. Однак, окрім голкоподібних зубів, його голова залишилася незмінною та відповідала попередньому вигляду вирізьбленого Ісуса, з колючою короною. І на відміну від передніх лап, які стояли окремо, прямо та без перешкод, його задні лапи лежали задом наперед на підлозі, обидві вони, здавалося, були прибиті цвяхами разом і прикріплені до великого залишку колишнього кам'яного хреста. Гротескна статуя повзла до них, тягнучи за собою свою викривлену задню частину та все ще прикріплений шматок скелі. Клодій і Гревіль відсахнулися від кам'яної фігури, що насувалася.

«Рев!» Гучний голос циклопа, що нависав над собором, пронісся посередині, на мить заглушивши кожен звук. Клодій помітив, що велетень дивиться на нього своїм єдиним великим оком. Статуя відпустила його руку від стелі, іншою підняла величезний меч і почала спускатися з кутової основи колони, коли обидва жерці схопилися на ноги та кинулися до стіни. Кам'яний велетень грюкнув ногою в сандалях об підлогу церкви, від чого крізь кам'яні плити з'явилися тріщини, що поширювалися з-під його п'яти. Кам'яне покриття та пил засипали рухому статую. Раптом невідтримана частина даху собору обвалилася, і в гуркоті хаосу масивний стовп уламків упав на велетня.

Циклоп розлетівся під раптовим ударом, і весь він розсипався на підлогу лавиною піску та каміння. Величезний шлейф пилу котився по підлозі, навіть коли вітер здіймав його, ретельно розвіюючи його всюди та закриваючи весь вид на церкву. На підлозі метушилася кам'яна постать шакала, тягнучи за собою уламок хреста. Вона кинулася до центру собору та пірнула в частково закриту яму. Немов гнійна чума, пекло поглинуло собор, не пощадивши жодної священної ікони. І загадкова мить перетворилася на дедалі гірший кошмар.

«Підніміть!» — крикнув капітан Борн. Солдати смикнули, а троти натягнулися, коли вівтарна плита ковзала далі, скрегочучи об потріскану підлогу. Під завиванням вітру та здійманням пилу чоловіки стояли майже глухі й сліпі. Третина ями була вкрита плитою, що повільно наростала, а тріщини в підлозі, що дедалі ширші, шипили від шипіння.

вивергаючи крижаний туман. Чоловік скрикнув, здавалося, лише напівкриком. Борн одразу помітив порожнє місце в рядах — і велику тріщину в підлозі, з якої вивергався стовп туману та кристалів льоду. Він промчав крізь ряди. І перестрибнув через розростаючі тріщини в кам'яних плитах. Однак він запізнився; він навіть не міг знайти свого солдата в глибокій щілині, яка, здавалося, спускалася аж до глибин пекла. Він крикнув решті бездіяльних чоловіків, які тепер тримали пари безполум'яних смолоскипів: «Негайно обведіть строй! Якщо хтось із нас впаде, негайно займіть цю позицію!» Він повернувся до дальньої стіни. «Армонд, будь готовий прийняти командування!» Коли чоловіки кинули смолоскипи та побігли геть від ями, Борн сів верхи на щілину в підлозі. Він зачепився за трос замість свого полеглого чоловіка та попередив усіх солдатів на мотузках: «Ми тягнемо як один і помремо як один!»

«Хай!» — закричав Борн. Синюваті кісточки пальців стискали мотузки. Тремтячі чоловіки шипіли та стогнали. Знову ввітар повільно просунувся вперед. З вируючої колони виривався град льоду, обсипаючи кожного солдата. Чоловіки були мокрі та брудні від пилу, деякі кривилися під морозними бородами, і всі вони мали однаковий вираз страху та відчаю, який можна було побачити лише у розпалі шаленої битви.

«Геть!» Крізь швидко розсіюваний хмару пилу, що колись охоплював увесь собор, капітан не зводив очей з дедалі помітніших залишків блискучої чернечої решітки, яка продовжувала випускати зі своєї горлянки низку світних Привидів. Одне за одним вони вилітали з рота трупа, кожне швидше за попереднє, аж поки горло трупа не затріщало та не відригнуло з такою інтенсивною повторюваністю, що розкололося вздовж. Раптом вся голова та шия ченця розірвались, врівень з плечима та в усіх напрямках, ніби швидкозрілий, м'ясистий цвіт. З безголового тулуба, що залишився, вивергнувся блискучий стовп Духів, що струменіли, з криками та пульсуючими рухами вгору. Верхні частини собору кишали сяючими напівпрозорими формами. Скрізь Привиди зникали та знову з'являлися зі стелі, стін та підлоги — весь собор мерехтів неприродним сяйвом.

Вітварна плита ковзала короткими поривами, коли масивний камінь котився по трупу брата Грейта, що стояв на перешкоді, і з кожним поштовхом важкого каменю безшкіре тіло згиналося далі назад, аж поки його величезна вага не зламала йому хребет. Труп перевернувся і різко зігнувся набік. Під цим жахливим і неприродним кутом решітки його голови, що тріпотіли, відірвались, і їх поглинула ревяча чорна колона знизу. Раптом вихід горлових Духів припинився, але розширений отвір шиї продовжувався гортанний стогін — узгоджений з кожним поштовхом вітварної плити. Однак, покручені останки врешті-решт зникли під каменем, що ковзав. Нарешті, за мить, яка могло здаватися вічним, але оглушливий рев почав стихати; вітри вщухли; пил осів, і глухий гуркіт сколихнув підлогу собору. З вітварною плитою

Замкнені на місці, Борн та його люди нарешті закрили яму. Тихий гуркіт продовжував лунати підлогою, свідчачи про вируючий стовп почорнілих частин тіл, що все ще вирував під вінцем вівтаря.

Хоча кардиналу Блазі вдалося відкрити Ворітний камінь — достатньо, щоб випустити армію Духів — він так і не знайшов можливості процитувати решту уривків, які могли б направити їх проти англійців під Кресі. Отже, згряя безцільних Привидів просто кружляла під стелею, без жодного керівництва чи наказу.

сортувати.

«Будь проклятий, кардинале!» — пролунав голос Борна крізь затяжну темряву, його дзвін швидко загубився у сліді перекриваючихся відлунь.

~*~

Ззовні церкви, через територію абатства, Одіно визирав крізь вічнозелені чагарники. Його коліна мало не підкосилися від нудоти, коли він спостерігав, як четверо солдатів виносили безжалюні останки Івана з головного входу катакомб. Вони відвезли тіло до лазні, де поклали його біля зовнішньої стіни. Одіно стримував сльози, його думки були зосереджені на Лазарі. Він вивчав солдатів, які стояли скупченими у дворі, їхня увага повністю була спрямована на церкву. Чоловіки показували в повітря на світні привиди, що проступали крізь дах собору. Жовті сяючі постаті кружляли навколо церковних шпилів, ганяючись одна за одною серед високих терасованих рядів кам'яних гротесків. Разом вони роїлися, як голуби, що змагалися та боролися за місце для сідала.

Не маючи змоги знайти Лазаря в катакомбах, солдати Борна повернулися на поверхню та вийшли на подвір'я, лише щоб виявити серпанок сяючих Духів, що ширяли у верхній частині собору. Загіпнотизовані сюрреалістичним видовищем, що розгорталося перед ними, охоронці зібралися зі своїми бойовими товаришами, спинами до ряду кущів, де ховався Одіно — чернець побачив свій шанс.

Одіно вирвався з кущів і прослизнув крізь бічний вхід до катакомб. Він помчав довгим коридором, завернув за риг і притиснув вухо до... дерев'яні двері, окаймлені залізом, що вели до входу в катакомби. Потім він обережно відчинив їх і виявив, що вони без охорони зсередини. Все ще непомічений, він човгав тьмяно освітленими сходами та мчав коридорами, повертаючи то в один, то в інший бік, спускаючись глибоко в землю та безперервним проходом, який нікуди не вів, окрім Криничної Ями.

Дійшовши до Колодязної Ями, Одіно встромив смолоскип у темну западину та прошепотів: «Лазарю?» Однак кімната була порожня, чути було лише дзюрчання підземного джерела, що протікало крізь широкий канал у підлозі. Одіно ступив туди.

всередині. Він перепозв до дальнього кінця кімнати, де схопив один із багатьох дерев'яні відра з водою, що вистилали його стіну. Він підійшов до рову та постукав відром об кам'яну підлогу. «Лазаре? Де ти? Це брат Одіно». Потім він провів смолоскипом над ровом і пошукав під водою.

Одіно грюкнув відром об підлогу. Воно розбилося на друзки, коли Одіно заревів: «Лазаре, вийди!» Миттєво поверхня підземного потоку виринулася з мокрого Лазаря, який сховався в маленькій печері під підлогою — кишени, заповненій повітрям, утвореній століттями ерозії. На щастя, лише п'ятеро душ знали про її існування: Лазар, Одіно, два калічні зброєносці на ім'я Мігель і Татеус, яким Лазар довірив свою довіру, та кремезний чернець із сивим волоссям, який тепер лежав біля... лазня, навіки замовкла.

«Батько...?»

«Так. Іван помер, Лазарю; але він завжди буде з тобою — тут», — відповів Одіно, постукавши Лазаря по грудях. Він важко ковтнув. «А тепер послухай мене, хлопче; часу обмаль. Ми повинні поспішати!» Він відкинув залишки відра, схопив простягнуту руку Лазаря та витягнув його з води. Лазар потягнув.

маску, що стікала з його мотузкового пояса, і вичавив з неї воду, коли Одіно забрав її в нього та кинув у струмок. «Не треба. Твій світ змінився ... інакше». Лазар

спостерігав, як швидка течія змила маску. І

Капюшон вислизнув крізь зношений отвір у стіні, назавжди загубившись у темних водах під землею.

Вони втекли з Колодязного Отвіру та помчали звивистим тунелем. Перед ними огрядний чернець кинув палаючий смолоскип у темряву, що розгорталася, а позаду них слід диму затримувався на висіченому даху, поки слід води з мокречого одягу Лазаря стікав глибше в тунель. Далі, за плечем ченця, відображення в широких зинцях хлопців могли б виглядати як пара сяючих жовтих дисків у світлі полум'я смолоскипа, що виривався. Лазар пришвидшив крок, його мокрий одяг затріщав і затріщав, коли він упав поруч із Одіно. Він запитав його: «Чому Ворітний Камінь кричить, ченцю?»

Одіно різко зупинився й прихилився до стіни, щоб перевести подих, перш ніж посвітити ліхтариком у пару блакитних очей. «Крик? Як це кричить?»

«Я чую це. У своєму серці — цей звук. Навіть зараз він долинає звідти». Лазар вказував на найвищі частини кам'яної стіни тунелю.

Одіно обміркував твердження Лазаря і зрозумів, що хлопець вказує в напрямку собору — у саме його серце. Чернець дорікнув йому: «Я більше не чутиму цих лихослів'їв, хлопче! А тепер мовчи, щоб нас не почули!» Знову вони помчали тунелем.

Вони поспішили лабіринтом катакомбних ходів. Нарешті Одіно пірнув у кімнату хлопчиків і хрипко гавкнув: «Вилазь з цього мокрого халата!» Він звалився на край входу. «У тебе є свіжий одяг?»

«У мене вони під ліжком».

«Тоді бери їх; я не можу там нахилитися! У тебе є ще один капюшон?»

«Тільки ту, яку ти в мене забрав, ченцю».

«Це не має значення. Роздягнися та одягнися швидше». Одіно визирнув з кімнати, і головним коридором, але нічого не побачив, окрім темряви, бо тепер, коли Лазар переховувався, ніхто не потурбувався повернути смолоскипи в катакомби. Проте Одіно стояв на сторожі, прислухаючись до ледь помітних звуків, спостерігаючи за далеким сяйвом пробного смолоскипа.

Одіно обернувся і побачив Лазаря, який стояв на колінах біля свого ліжка; він тихо плакав над дерев'яною скринєю, повною одягу.

«Що таке, хлопче?» — прошипів Одіно.

Лазар поклав руку на край коробки. «У мене є капюшон — новий. І два...»
більше — один позначений для Мігеля, інший для Татеуса.

«Давай, Лазарю! Ще не час!» — Одіно кинувся вперед зі смолоскипом, смикнув вийняв мантиї та маски з коробки й поклав їх на ліжко.

Лазар витер обличчя, схопився на ноги та швидко роздягнувся. Одіно передав смолоскип над ліжком, поки вільною рукою він розбирав одяг. Хлопчик ходив по колу, хапаючись за груди, роздягнений і тремтячи. Майже в усіх відношеннях худорляве тіло Лазаря здавалося таким же нормальним, як і в будь-якого хлопчика його віку, окрім того, що на животі не було жодного натяку на пупок. Однак найбільшою відмінністю між Лазарем та іншими хлопцями-зброєносцями була не сутулість, як вважали мешканці абатства — зброєносці, ченці та абат. На вигляд його хребет лежав ідеально рівно, як у будь-якого стрункого хлопчика. Найбільш помітною відмінністю було те, що

що Лазар мав пару складених, перетинчастих крил з плоті та кісток.

Лазар розправив крила та швидко обтрусив з них воду. Він знову склав їх, згорбившись на спині, та обернувся, щоб знайти Одіно, з одягом, перекинутим через передпліччя, насупленого, поки краплі води стікали по зморщеному чолу. — Вибачте, ченцю, — запропонував Лазар, опустивши погляд.

Одіно кивнув у бік ліжка Лазаря. «Висушися покривалом».

Лазар так і зробив, і Одіно простягнув руку. «А тепер одягайся».

Поки хлопець одягався, Одіно показав йому ще один повний комплект одягу, розкинутий по ліжку, включаючи халат, пов'язку на стегнах, капюшон і дві пари рукавиць. «Нічне повітря холодне; ти одягнеш обидві пов'язки, одну поверх іншої. Поспішай і покінчи з цим!»

Одіно поплескав його по плечу, кинувся назад до дверей і стояв на варті, поки Лазар займався своїми справами. «Послухай мене, Лазаре. Ми покинемо катакомби. Однак на території абатства багато солдатів, які зроблять усе можливе, щоб зупинити

наша втеча. І хоча покров темряви наш, нас не видно чи не чути — і ми мусимо рухатися, як вітер. — Одіно стримав кашель і подивився на Лазаря. — Ти мене підбереш, хлопче?

— Так, ченцю. Однак, можливо, нам варто сховатися в катакомбах — лише до завтра, — запропонував Лазар тремтячим голосом. Чернець помітив вираз обличчя з глибоким передчуттям на обличчі, якраз перед тим, як хлопець натягнув маску на голову. Очевидно, Одіно усвідомлював, що Лазар мало що знав про світ поза катакомбами, окрім того, що він міг зібрати з книг скрипторію абатства. Лазар затягнув шнурівки капюшона та додав: «Солдати можуть не виявити нас тут, унизу. Я знаю про порожнисту стіну в тунелі Беніон...»

Одіно переступив кімнату, схопив хлопця за плече й потрусив його. «Ні!»
Ти мусиш взяти себе в руки! Катакомб більше немає. Більше немає смолоскипів, які потрібно запалювати чи гасити; більше немає виноробства; більше немає чищення стін і підлоги. Відтепер єдині накази, яких слід дотримуватися, виходитимуть безпосередньо від тебе. І ти будеш жити або померати за цими наказами! Не помиляйся, Лазарю!
«Я ще не буду ченцем...»

«Без винятків, Лазаре. Від цього залежить твоє життя!»

Лазар опустил плечі та голову і мовчки завмер.

Одіно відпустив його та зітхнув. «Що сталося?»

«Боюся, ченцю».

Одіно став перед ним на коліна. «І краще б тобі бути там!» — Священик вказав на стелю. «Ті люди там, нагорі, вб'ють тебе, якщо спіймають. Страх — це сама умова, яка допомагає тобі залишатися живим. Страх — це добре». Він похитав смолоскипом. «Страх — твій друг, його ніколи не можна випробовувати чи зраджувати». Одіно стягнув з ліжка другу маску. «А тепер надінь ще один капюшон поверх першої, а поверх двох негайно зав'яжи третю пару рукавиць!» Одіно різко підвівся і повернувся до дверей.

Лазар поспішно одягнувся, поки Одіно читав йому лекцію. «Ти вже не хлопчик — ти чоловік, так?»

«Так, ченцю», — пробурмотів Лазар, надягаючи другу маску поверх першої та хапаючи ще одну пару рукавиць.

«Тоді згадай моє ім'я; як мене звати?»

«Ваше ім'я — брат Делон Одіно, брате».

«Це не так! Збери все добре — хлопчика на ім'я Лазар більше немає. Він виріс і став чоловіком. Він говорить і поводить себе так само, як його батько». Одіно лягнув долонею по каменях стіни, і Лазар здригнувся, швидко повернувши темні вічка своєї маски до ченця. «Ти тепер Іван! Іван, ти є. А тепер відповідай мені ще раз, тільки цього разу, як міг би звати Іван. Як мене звати?»

«Одіно», — відповів Лазар, все ще зосереджуючись на своїх рукавичках.

«Молодець», — відповів Одіно з короткою посмішкою. «Цього вечора ти станеш своєю гордістю».

«Отче. Ти покличеш силу від Нього — зсередини тебе самого. Він буде вести тебе в душі до кінця твоїх днів. І він завжди буде з тобою». Одіно поплескав себе по грудях. «Тут; у твоєму серці». Одіно опустив очі, намагаючи маленький предмет, захований під його мантиєю. «Ах, так. Він наполягав, щоб ти мав це, якщо щось... ну... тут». Вільною рукою священник витягнув шкіряне намисто з мотузки. на шиї у нього звисав мініатюрний дерев'яний хрестик, у якому Лазар одразу впізнав молитовний хрестик Івана . Одіно підійшов до хлопчика, накинув намисто йому на голову і заховав хрестик під халат. «Ось; ти тепер Іван. А Іван ніколи не плаче, чи не так?» Лазар подивився на Одіно, його блакитні очі мерехтіли у світлі смолоскипа крізь пару... з дірок у його масці.

«Ні, фріа, ні, Одіно», — відповів Лазар. «Я одягнений».

— Тоді ходімо. — Одіно поплескав його по плечу. — І що б з нами не сталося, пам'ятай лише, що ти мусиш швидко втекти з цього абатства, назавжди залишатися подалі від нього. Якщо солдати спіймають мене, ти не повинен озиратися чи вагатися. Сам вони мене не вб'ють; але якщо вони спіймають тебе, то вб'ють нас обох — тебе, за те, ким ти є, і мене, за те, що допоміг тобі втекти. — Одіно примружив очі. — Моє життя в твоїх руках. Не підведи мене, Лазаре.

Лазар потер невеликий предмет, захований під його одягом, і відправив плечі назад. « Не буду... Одіно».

Одіно кинув палаючий смолоскип на ліжку, і полум'я миттєво охопило ковдру . Дим клубами піднявся до кам'яної стелі та розлився по коридору. Лазар згадав листа Нарамсіна та його численні сторінки, написані символами. Він пірнув уперед і засунув руку в солом'яний матрац, але не знайшов жодних паперів. Одіно відтягнув його. «Що ти, заради всього святого, робиш?»

«У мене там був пергаментний сувій!» — вигукнув Лазар, вказуючи на палаюче ліжка.

«Він пішов».

«Залиш це». Одіно відвернув голову Лазаря від полум'я та подивився йому прямо в очі. «У тебе є все, що тобі потрібно. А тепер послухай мене. Якщо нас викриють , ти маєш повернутися до Колодязної Ями та сховатися в печері під нею». підлога — як і раніше. Темрява та дим накриють тебе, так?

«Я зроблю це», — відповів Лазар.

Чернець кивнув, витираючи свіжі краплі поту з чола. «Тоді йдемо — як вітер», — прошипів він.

Одіно прислухався біля дверей, перш ніж поспішно провести Лазаря темним коридором. Позаду них сяйво палкого вогню згасло, коли помітні риси проходу опадали в темніших тінях. Одіно пройшов чорним тунелем, як він часто робив під час пізніх нічних паломництв до винного льоху; він ковзнув кінчиками пальців по стіні та намацав пам'ятні позначки, які могли б допомогти йому точно знати, куди він іде. Лазар крокував позаду нього, коли той йшов центром...

проходом і своєю швидкою та рівною ходою нічого не торкався. У темряві владна хода хлопця могла б здатися ідентичною ході його батька; з довгими кроками, що тупотіли під п'ятами, що, здавалося, рухали саму землю під ним. Разом чернець і зброєновець обійшли поворот і поспішно рушили до далекого саява в кінці коридору.

Нарешті тунель відкрився у високий огорожений простір із широкими сходами, що вели вгору, до кам'яного майданчика. Нагорі, вхід до катакомб абатства, позначали незахищені дерев'яні двері з залізними обручами. Біля підніжжя сходів катакомб мерехтливий смолоскип намагався стримати останнє полум'я. З нього на підлогу сплигло сяюче червоне вугілля і згасло. Одіно човгав сходами, піднявшись на половину сходів, перш ніж виявив, що Лазар більше не йде за ним. Він зупинився і обернувся, побачивши хлопчика, який стояв під згасаючим світлом смолоскипа і пильно дивився на підлозі. Священик пихнув і посунувся вниз сходами. Тільки тоді священик зрозумів причину неухважності хлопця. Лазар дивився на підлогу і розглядав розпливчасту пляму крові, яка лише кілька хвилин тому текла по жилах Івана.

«Не зараз!» Одіно схопив його за руку, і разом вони помчали сходами вгору. Чернець прочинив двері катакомб і прислухався — але почув тишу. Він різко відчинив двері та кинувся в коридор. Однак, перш ніж завернути за риг, він озирнувся через плече й побачив хлопця, який нерухомо стояв на порозі дверей — здавалося, ніби Лазар побачив себе на краю величезної прірви, дивлячись у неї вниз. Одіно відступив на кілька кроків і помахав Лазару рукою. «Зараз!»

Лазар глибоко вдихнув, перш ніж вибігти у двері. Він занурився в Одіно, стискаючи кулаками стіну чернечого одягу.

«Молодець. А тепер тримайся поруч». Одіно відірвав його. Хоча Лазар нічого не сказав, Одіно почув прискорене його дихання та уявив собі вираз жаху, прихований під інакше непомітною маскою. Раптом, з сусіднього У коридорі грюкнули двері; голос солдатів, що наближалися, став голоснішим.

«Будь сильним, Лазарю!» — вигукнув Одіно, пересуваючи свій тягар коридором. «Швидше», — прошипів він хлопчику через плече. І з Лазарем позаду вони вдвох побігли від шуму.

Вони вдвох вискочили з бічних дверей будівлі та сховалися за рядом високих вічнозелених кущів, що обрамляли стіну абатства. І там вони залишилися нерухомими, поки холодне повітря та слабке світло місяця, що сходить, кидали помітний туман на швидке дихання. У напрямку собору вони чули голоси солдатів, що сперечалися, а потім час від часу вигуки команд. Звуки наповнювали нічне повітря: хропіння коней, тупіт чобіт, грюкіт дверей та дзенькіт металу — двір ожив від шуму метушливої армії. Одіно

смикнув Лазаря за мантию і жестом запросив його йти за ним. Разом вони пройшли боком крізь тісний простір за живоплотом, притуляючись спинами до стіни. Вони тихо просувалися до південної брами абатства, голоси солдатів, що розмовляли, ставали все гучнішими з кожним їхнім кроком. Одіно приклав палець до губ, жестом закликаючи Лазаря мовчати.

Чернець обережно розсунув куці, щоб розгледіти чотирьох солдатів, що стояли на подвір'ї, далеко від відчинених і беззахисних воріт абатства, спинами до нього та дивилися вгору на далекий дах собору — на хмару сяючих Привидів, що роїлася над ним. Знову він смикнув Лазаря, перш ніж розсунути кінець живоплоту та чітко ступити на галявину. Поки солдати залишалися, Одіно витягнув Лазаря з-за куців і так швидко проштовхнув його через ворота, що хлопчик мало не спіткнувся і впав. Проте вони вдвох безпечно прослизнули в темряву і, за щасливим збігом обставин, потрапили під те саме Зло. Лазарю потрібно було сховатися, щоб воїни не знайшли та не вбили його, адже те, ким він був, тепер відволікало воїнів і дозволяло йому втекти.

Немов тіні, що рухаються під тьмяним сяйвом місяця, що сходив, вони летіли вниз по схилу пагорба до поля з короткою сухою травою, позначеного рядами каміння та хрестів — до абатського кладовища. Вони вдвох мчали через кургани та крізь надгробки, аж поки не дісталися до дальнього кінця кладовища. Одіно сховався за валуном заввишки з голову, вихопивши Лазаря з поля зору будь-якого патрулюючого солдата.

І там вони сховалися від усіх. Одіно прихилився до скелі, хапаючи ротом повітря. Лазар стояв поруч, оглядаючи майже все одразу. Він обшукував траву, надгробки, далекі пагорби, червоний місяць, що сходив, і безкрайне небо з незліченними зірками. «Мені це не подобається», — зауважив він. «Світ занадто великий».

Одіно перевів подих і зітхнув. «І воно ще більше зростатиме, перш ніж мине вечір».

Лазар обернувся і спитав: «Більше, ніж навіть зараз?»

Чернець згорбився і простогнав: «Це ніколи не спрацює. Я маю принести провізію». Він подивився на хлопця. «Я знаю про беззахисну стежку, яка забезпечить безпечний прохід до спальні та з неї... і до абатства, якщо ці вартові біля воріт будуть неуважними».

«Ми втекли — ми в безпеці!»

«Ні, Лазаре. Ми знаходимося більш ніж за день ходи від найближчого села, і ще за півночі від найближчого укриття, яке може забезпечити тобі належний захист від сонця, — а в нас немає жодних запасів на найближчі дні, окрім одягу на спинах».

«Ми можемо натрапити на провізію дорогою», — припустив Лазар.

«Якби ж світ був таким добрим. На жаль, ми не знайдемо таких речей на безлюдному шляху, яким нам доведеться пройти. Єдиний засіб — наготові вогонь і єдиний

«Прісна вода, доступна нам, залишається прихованою в цих стінах», — заявив Одіно, кивнувши в бік південної брами абатства. «А остання порція їжі між цим місцем і Гірським Пащею тепер захована всередині спальні, оскільки я зібрав усі залишки кухонних запасів».

Лазар подивився на захід. «Гірський пащур — це печера; он там», — сказав він, вказуючи в бік темного горизонту.

«Справді, — відповів Одіно. — І саме там ти маєш бути зараз — у безпеці від сонця. Ти ж пам'ятаєш печеру, так?»

«Так. Мій батько розповідав мені про Гірський Маунт. А брат Ніколас описав мені, як він його знайшов».

«Ви вірите, що можете привести мене саме туди — лише за піввечора?»

«О, так! Я можу вас туди відвести!» — сказав брат Миколай: «Якщо хтось піде точно на захід, анітрохи не відхилиться від дороги, то потрапить прямо до Гірської Пащі. А я ніколи не відхиляюся від дороги; ось побачите».

Одіно зітхнув з полегшенням, добре усвідомлюючи, що Лазар мав якесь божественне відчуття напрямку, навіть більше, ніж, мабуть, будь-яка людина на світі — відчуття цього, мабуть, таке ж непомильне, як у будь-якого перелітного птаха. І він був упевнений, що Лазар не дозволить собі відхилитися від західного шляху далі, ніж на крок, навіть якщо його змусять йти цим шляхом ночами поспіль. Одіно повернувся до абатства і пробурмотів: «Нарешті це може зіграти нам на руку. Я маю принести наші провізії, поки солдати будуть відволікатися».

«Але солдати нас спіймають!» — вигукнув Лазар, схопивши жменю Одіно за мантію.

«Ні», — відповів чернець, повертаючись і відриваючи руку хлопчика від нього. «Я мушу йти сам. Ми не можемо ризикувати, що тебе полонять».

Лазар поплескав по валуну. «Тоді я маю залишитися тут — за цією скелею?»

Одіно похитав головою. «Не можеш. Якщо залишишся тут, то тебе можуть натрапити патрульні солдати. А якщо я затримаюся, то у тебе може не бути достатньо часу, щоб сховатися від сонця».

Одіно подивився на схід і побачив яскравий розпухлий місяць. Лазар обшукав темніший західний край кладовища, перш ніж повернути назад до Одіно. «Тоді де ж мені сховатися?»

«Не тут. Гірський Пасть», — відповів Одіно. «Подорож триває лише піввечора. Час на твоєму боці. І ти знаєш, як його знайти, так?»

Лазар опустил голову. «Можливо. Тільки якщо Миколай говорить правду, але...»

«Ніколас каже правду, Лазаре. Він показав Гірський Пасть своєму батькові та мені. Ми були там, коли він дав їй назву».

«Однак нам слід піти разом — тобі і мені. А завтра ти можеш повернутися до абатства та принести провізію, так?»

«Ні, Лазаре. Подорож буде складною — перетин багатьох пагорбів і долин». Одіно витер спітніле чоло рукавом. Він поклав тремтячу руку на...

— скривився він і похитав головою. — Я не в змозі йти туди й назад. Я тягар навіть для себе — навіть без важкого мішка з провізією. Якщо я не помру від лютого холоду і зроблю, як ви порадили, повернувшись завтра, тоді... — Як мені прослизнути повз солдатів, коли вечірня неухажність мине, а вартові біля воріт повернуться на свої пости? — Одіно вказав повз валун і через стіну абатства. — Бачиш он там, на вершині собору — на ті речі, які цей новий кардинал випустив з Надбрамного каменя. — Лазар подивився на дах і шпилі церкви, її верхні частини тепер освітлені під натовпом безформних Привидів, що зібралися. Одіно продовжив: — Це свого роду Духи, і я цілком впевнений, що... Вони мають намір зробити більше, ніж просто розважити нас своїм видовищним видовищем. Ні, їхня присутність і рухи показують мені, що над цим абатством ще попереду розгортається набагато більше зло. Я не знаю яке; проте навіть зараз вони, здається, збираються армією Духів. Дивись, як вони рухаються та збираються в ряди, між статуями на даху. Одна істина безперечна, мій хлопчику. Нас тут не буде, коли вони прийдуть організовуватися. Отже, я мушу рушити зараз, поки солдати відволікаються ними та новим димом катакомб. Зараз саме час принести провізію, коли це можна легко зробити.

«Вони тебе спіймають... я знаю, що спіймають», — поскаржився Лазар, знову натягуючи чернечу мантию.

Одіно поклав руки на стегна та відкинувся назад. «І припустимо, що вони мене таки спіймають. Що вони зроблять із полоненим ченцем? попросять вибачення? Лазарю, навіть солдати шанують свого Господа. Вони нічого мені не зроблять, хоча б за те, ким я є — людиною в строях і слугою Божим. Тепер, найголовніше, ти повинен нести...»

Заберися до безпечного місця в Гірській Пащі, поки не настане вечір. Я зустрину тебе там, **з провізією».**

Лазар відпустив мантию Одіно та опустив голову.

«А крім того, — додав Одіно, — якщо вони спробують мене схопити, то я поб'ю їх усіх козлом і відпущу геть!»

Лазар підвів погляд і похитав головою. Чернець відчув, що під маскою хлопця тепер ховалася посмішка, хоч і ледь помітна. Однак хлопець відвернувся від нього і вступився вдалину.

Одіно став навколішки перед Лазарем і поклав руку йому на плече. «Я сподіваюся, що ти будеш сильним, як і твій батько. Ти несеш його хрест із собою. І ти зробиш так, щоб він пишався тобою, так?»

«Зроблю це, ченцю», — пробурмотів Лазар.

Одіно розвідав територію в пошуках слідів солдатів. «І ви впевнені, що можете йти точно на захід?»

— Можу, — підтвердив Лазар. — Але ви вже знаєте це, ченцю. — У його голосі відчувалася нотка роздратування.

«Так, я знаю». Одіно поплескав його по плечу й показав на захід. «З нашого місця,

Тобі слід йти рівно на захід протягом половини вечора, і Гірський Пасть буде твоїм. Не бути побаченим чи почутим на своєму шляху. Не збивайся антрохи — твій шлях ніколи не повинен Вагайся, щоб не обійти гору несвідомо. Уникай усього, бережи свою пряму та вузьку стежку до печери. Чи підбереш ти мене?

«Так, ченцю».

«А якщо трапиться так, що ти не зможеш дістатися до печери до світанку, тобі доведеться сховатися від сонця. Якщо нічого більше, то викопай собі яму та закопайся в землю та каміння». Одіно нахилився вперед і міцно струсив його за плечі. «Це дуже важливо, Лазарю! Сонце вб'є тебе! Ти помреш! Я бачив це — це неприглядна та болісна смерть! Твоя плоть стає каменем, наскрізь, навіть коли ти кричиш! І цього не скасувати. Сонце буде твоєю смертю, Лазарю — а життя не залишиться після тебе».

Лазар нічого не сказав. Одіно відпустив його. Для ченця мовчання та застигла поза хлопця здалися достатньою відповіддю.

«А тепер я очікую, що ти підеш з цього місця — залишиться лише зло. Ніколи не озирайся назад і не вагайся з жодної причини». Одіно поправив одяг хлопця . Він знову оглянув територію, перш ніж підштовхнути хлопця. «Ти мене підбереш?»

«Так, ченцю».

Лазар йшов до чорного західного обриву; він дивився вперед, коли гукнув : «І ти скоро прийдеш за мною... сьогодні ввечері?» Його голос тремтів від тремтячих слів.

«Ми возз'єднаємося в Гірській Пащі рано-вранці, якщо Господь дозволить», — запевнив його Одіно . «Завдяки непохитній вірі та непохитній рішучості ти переживеш те, що чекає на тебе. Тепер ти чоловік, Лазарю. Ти син свого батька; і ти несеш усі його тягарі та благословення. Не вагайся в розсіяності, спокуси чи плутанині. Не збивайся зі свого шляху. Ти тепер Іван. Іди ! І мовчи під ногами!»

Хлопець напружив плечі та пішов углиб цвинтаря. Одіно спостерігав здалеку, як силует у халаті зливався з чорнотою ночі.

Зрештою, постать зникла в тіні сусідньої долини. Минула мить, і західний вітер прокотився сільською місцевістю. Лише коли Одіно переконався , що хлопець відтоді відійшов достатньо далеко, він схилився на валун.

Під ним місячні сльози стікали по каменю . Одіно плакав за Іваном, бо Іван не міг плакати за своїм переляканим Лазарем; він плакав за Лазарем, бо Лазар удавав з себе «Івана», яким він не був готовий бути; і він плакав за собою, бо ніколи не зміг бути тим «Іваном», яким Іван був для Лазаря.

На жаль, у самотності своєї безпосередньої самотності Одіно розвалився, відчуваючи себе лише товстим ченцем, що звалився на круглу скелю, — збираючись у безплідну частинку людини, приголомшену та потонулу у великому та жахливому потоці...

шалена порожнеча та туга — плач і здригання над прихованими печалями,
посеред розлогого абатського цвинтаря давно мертвих і глухих вух.

[Кінець розділу 7]

Цей літературний твір був створений

виключно присвячений

Едгар Аллан По (1809—1849)

— Нехай його спадщина живе в кожному з нас —

~[GothicNovel.Org](https://www.gothicnovel.org)~